

DR. ALFRED FUCHS:

HITLEROVSKÁ HESLA A JEJICH THEORETICKÝ PODKLAD.

Prof. Kallab přirovnal hesla v politice k obřadům v náboženství. Heslo, podobně jako obřad, soustřeďuje mysl lidí určitým směrem, ale přece jeho význam jest dosti mnohoznačný, aby si do hesla nebo do obřadu každý mohl vložit ještě svá osobní přání a tužby. Heslo musí býti pregnantní, dobře znějící a nepřiliš jednoznačné. Vyjadřuje spíše jednotu v citu, než jednotu v názoru. Hakenkreuzlerství v Německu vystihlo velmi dobře tuto potřebu masy mít hesla. Nežádá ani tak dogmatickou jednotu v doktríně, která jest dosti mlhavá a nejasná, jako spíše jednotu vůle. Jest to hnutí romantické, jež počítá s tajemným nimbem krve, jež nepřeje příliš analytickému intelektu. Chceme v tomto článku podrobiti krátkému rozboru některá z jeho nejpůsobivějších a hlavních hesel:

R a s s i s m.

Thesí dnešního německého režimu je především, že existuje jediná ušlechtilá rassa lidská a tou jsou Germáni, resp. nordické plemeno vůbec, při čemž se pojem nordického člověka podle potřeby rozšiřuje až na severoamerické Indiány. Všecko, co je v lidské kultuře cenného jest výtvorem nordického člověka. (I křesťanství, jež prý přešlo teprve později do Palestiny a tam degenerovalo. Proto také protestantská skupina „Deutsche Christen“, jež je exponentkou režimu, staví klidně hákovitý kříž na oltář vedle kříže Kristova, ne-li nad kříž Kristův.) Z tohoto důvodu klade režim velký důraz na vlastnosti tělesné, neboť je přesvědčen, že jedině rassově čistý, plnokrevný nordický člověk jest s to, aby vytvořil zdravou kulturu. Přezírá se fakt, že tyto ideály zdraví, často tvořili lidé chorobní, aby kompensovali svou tělesnou méněcennost. (Nietzsche, autor theorie o nadčlověku byl člověk věčně nemocný.) Dnešní režim neuznává vnitřní problematiky. Věci musí býti zjednodušeny a lidé pěstováni racionálně. Odtud také postoj k lidskému životu, jehož si hitlerovci cení jenom tehdy, prospívá-li rasse. Odtud zákon sterilisační, dále snahy o zušlechtění plemene (Aufartung, Aufnordung) a posléze chystaná záповěď léčiti ve veřejných ústavech lidi nezhojitelně nemocné. Tím se dostává režim do zásadního rozporu nejen s humanitou, ale zvláště s křesťanstvím, jež si váží každého lidského života pro nekonečnou cenu lidské duše. Jde o návrat k pohanské antice, jež viděla v cizích národech jenom barbary. Tyto rassové theorie jsou doprovázeny všemi hesly nacionalismu. Ale tento rassism má i svou metafysiku, neboť kult krve jest spojován s kultem národní duše a s odporem k tak zvanému duchu.

D u š e, d u c h a k r e v.

Za každým heslem, byť sebe více rozmělněným a změlčeným pro potřebu davovou jest stopa jakési filosofické myšlenky. Také v ideologii lomeného kříže jsou ideje myslitelů ovšem rozmělněné a upravené k demagogické potřebě. Jsou v ní myšlenky německé romantiky, filosofů severské rassy, jako byl Gobineau nebo Houston Stewart Chamberlain, jsou v ní i stopy Nietzscheovského nadčlovectví „plavé bestie“, wagne-

rovského romantismu, Stirnerova Jedince, teorií Spenglerových o dekadenci Evropy atd. Zejména jest v ní však ohlas myšlének Klagesových. Podle této nauky jest duše spjata nerozlučně s tělem. Duch naproti tomu „vane kde chce“, jest bez kořenů, světlkuje, ale nic neosvítí. Proti tomuto duchu, proti této duchaplnosti, jež není zakotvena v půdě, v zemi a v rase jest nutno bojovati. V kultuře má místo pouze duše spjatá s tělem, tedy s krví a s rassou. „Duch“ to jest, který atomisoval společnost ve smyslu liberalistickém, který učinil jedince osiřelým, odděleným od jakéhokoli společenství. Kolektivní národní „duši“ jest nutno naproti tomu pěstovat. Duše souvisí s rassou, její kvalita jest závislá na kvalitě krve. Tato podivná směs nejhrubšího materialismu, jenž činí kvalitu člověka závislou na jeho vlastnostech fysiologických a biologických s romantismem krve vede k dalšímu kulturnímu heslu totiž k heslu o tak zvané

asfaltové literatuře.

„Asphaltliteratur“, jejíž reprezentativní knihy byly slavnostně spáleny, jest protikladem k literatuře zemité, vycházející z orné půdy. Literatura asfaltu jest naproti tomu literaturou zkaženého velkoměsta, jest to literatura duchaplná, literatura zhoubného ducha bez vlasti na rozdíl od literatury národní kolektivní duše rostoucí ze země a z jejích prostých a sladkých darů. Že toto heslo jest naprosto neschopné býti skutečně kriteriem literatury není snad třeba dokazovat. Vždyť nezáleží na látce, nýbrž na zpracování. Někdo si může zvolit látku vlasteneckou nebo zemitou a vytvořit pustý kýč, kdežto jiný může čerpat svou inspiraci z asfaltu a přece může nevědomky svoje dílo naplnit národním duchem. Platí i tu slova Písma, že nezáleží na tom, kdo říká „Pane a Pane“, ale kdo plní vůli Boží. Právě toto heslo působí, že kýčáři a paumělci, kteří se snadno přizpůsobí dobovým heslům vytvářejí kulturní náhražky. Jest ovšem pravda, že současně s dobrou literaturou bylo spáleno i mnoho braku a skutečné pornografie, ale co jest to platno, když se mohl jedním z oficiálních spisovatelů režimu státi na př. Hans Heinz Evers, jehož produkty nejen že hraničí na pornografii, ale jsou přece „Asphaltliteratur“ v pravém slova smyslu.

Heslo totality

souvisí s hesly, jež jsme již uvedli. Liberalism, o tom není sporu, rozpoltil člověka. Učinil z něho problematika, jenž neustále vrtal sám v sobě, jenž se oddával nemírně psychologismu a introspekci. Snad nejtypičtějším autorem tohoto rázu byl Ibsen. Tento typ vedl přímo k izolaci jednotlivců ve společnosti, kterou rozvrátil, počínaje rodinou. Hakenkreuzlerský nacionalism chce z individuí opět vytvořiti národní kolektivum a proto žádá nikoli rozpolcenost, nýbrž celkovost, totalitu. I tu byla pro obecnou potřebu rozmělněna díla básníků a myslitelů. Mezi básníky jest uváděn zvláště Stephan George, který ovšem sám žasl, když viděl, že pod kulturním heslem totality jsou zaváděny — koncentrační tábory. Sám se vyjádřil, že jest jakýsi rozdíl mezi totalitou a brutalitou. Totální, sjednocený člověk jde plně a celkově za jedním cílem. Tím jest stát. Zcela ve smyslu filosofie heglovské pravice jest stát podle učení hakenkreuzlerského nejvyšší koncepcí člověka. Tím se ocitá hakenkreuzlerství v rozporu s křesťanským světovým názorem, čemuž neodpomůže ani konkordát, ani politisování skupiny „Deutsche Christen“ v protestantismu. V této věci odporuje hakenkreuzlerství křesťanskému universa-

lismu, nehledě k tomu, že jeho zacházení s pokřtěnými židy prakticky neguje účinnost svátosti křtu. Od hesla totality jest pak jediný krok k jinému heslu vydanému hakenkreuzlerským režimem, totiž k heslu

Gleichschaltung — usměrnění.

Jde o to, aby jednotlivec a národ dívající se na svět pod heslem celkovosti, totality skutečně soustředil svou vůli jedním směrem. Slovo „Gleichschaltung“ upomíná svou etymologií na terminologii elektrotechnickou — einschalten, ausschalten se užívá o elektrickém proudu. Jde o jednosměrný proud všeho národního myšlení. I toto heslo jde v podstatě proti individualismu, proti liberalismu. Režim neuznává hodnoty lidské osobnosti. Jeho ideálem je davový člověk, poslušný autority, jedním slovem voják. Výchovným ideálem je důstojník. Proto i právníci, budoucí referendáři jsou cvičeni ke svému povolání ve vojenských táborech. Odtud také na př. odpor k římskému právu, jež jest příliš individualistické. Jde o to, aby bylo obnoveno zase právo germánské, právo stavovské a jež ruší rovnost lidí před zákonem. Posléze jest nutno věnovati pozornost symbolu tohoto smýšlení, jímž jest lomený kříž,

H a k e n k r e u z.

Původ tohoto znaku jest nejasný. Jest to asi inidické znamení plodnosti. Bylo objeveno Schliemannem na trojských vykopávkách. Snad jest to dokonce zkomolené hebrejské Aleph (což by bylo největší ironií osudu, aby hnutí tak výrazně antisemitské, jež všecko dobré i v křesťanství připisuje působení nordické rasy mělo symbol původem židovský). Podle theoretiků nynějšího německého režimu jest však lomený kříž starou germánskou runou. Toto tajemné znamení hledají učenci dnešního režimu všude, kde lze jen nalézti nordické vykopávky nebo nordický folklor. Tvrdí dokonce, že prý křesťanský kříž jest odvozeninou kříže lomeného! Právě proto, že tato runa jest zastřena tajemným nimbem, hodí se dobře za symbol a heslo, jehož úkolem jest, aby koncentrovalo mysl určitým směrem, ale bylo zároveň dost nejasné, aby si do něho mohl každý vložit svoje osobní tužby a přání.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

Dříve než se sešlo Národní shromáždění, aby zahájilo svoje jednání, v jehož středu bude státní rozpočet na rok 1934 a otázky s ním spojené, bylo potřebí se vyrovnati s některými zjevy, které se dotýkají demokratických a republikánských základů státu. Tentokráte byly to německé radikální opoziční strany, které značně přestoupily mez dovoleného, a donutily tak stát, aby ukázal, že demokracie má nejen právo, ale i povinnost se brániti proti protistátním a rozvratným živlům. Tetivu přepjali zejména němečtí národní socialisté, hakenkreuzleři. V posledních chvílích poznali, že zašli příliš daleko. Pokusili se o ústup, odříkali se Hitlera, ale úřady denně zjišťovaly praxi zcela jinou. Hakenkreuzleři se dostali do slepé uličky, a snažili se působiti na ostatní německé